

Ministerie van Defensie

Militaire Inlichtingendienst

Postbus 20701
2500 ES 's-Gravenhage

Telefoon 070 - 3 18 81 88
Telefax 070 - 318 79 51

- Aan:
Zie verzendlijst.

Uw brief	Uw kenmerk	Ons nummer	Datum
		DIS/92/095/0710	24 februari 1992
Onderwerp			
Joegoslavië: recente ontwikkelingen (nr 15/92)			

1. Hierbij doe ik U toekomen een notitie over de recente ontwikkelingen in Joegoslavië.
2. Zonder bijlage is deze brief ongeclassificeerd.

Hoofd Militaire Inlichtingendienst
voor deze
Het Hoofd Stafafdeling Inlichtingen

Kolonel der Grenadiers

Bijlagen
één

Bezoekadres
Kalvermarkt 28
's-Gravenhage

Doorkiesnummer
318 6634

Verzoeken bij beantwoording datum, nummer en onderwerp te vermelden.

Verzendlijst behorende bij brief MID nr. DIS/92/095/0710, d.d. 24 februari 1992

Aan:

Coördinator Verenigde Inlichtingendiensten Nederland

(Secretaris Generaal Ministerie Algemene Zaken)

Hoofd Inlichtingendienst Buitenland

Hoofd Binnenlandse Veiligheidsdienst

Ministerie van Buitenlandse Zaken

t.a.v. AMAD

MINISTERIE VAN DEFENSIE
MILITAIRE INLICHTINGDIENST

JOEGOSLAVIE
Militair-politieke situatie
15/92

(Afgesloten 241200 FEB 1992)

Kroatië

Het afgelopen weekeinde hebben weer op diverse plaatsen gewapende incidenten plaatsgevonden. Zo voerden de federale strijdkrachten (JNA) en Servische gewapende groeperingen beschietingen uit op Osijek en een aantal andere plaatsen in Oost-Slavonië. Ook rond de Dalmatische steden Zadar, Dubrovnik en Sinj zouden schotenwisselingen hebben plaatsgevonden. De EG-waarnemersmissie in Joegoslavië meldt dat alle bij het conflict in Kroatië betrokken partijen zich in meerdere of mindere mate schuldig maken aan bestandsschendingen. Ook zouden niet alleen de JNA, maar ook de Kroatische (para-)militaire organisaties hun militaire posities versterken. Tenslotte wordt melding gemaakt van pogingen van zowel Serviërs als Kroaten om de etnische samenstelling van door hen beheerste dorpen te beïnvloeden door bewoners te dwingen zich elders te vestigen. Er kan echter niet worden vastgesteld op welke schaal dit plaatsvindt.

De Duitse minister van Buitenlandse Zaken Genscher heeft het afgelopen weekeinde een bezoek gebracht aan Kroatië. Vermoedelijk heeft hij de Kroatische regering opgeroepen zich positief te blijven opstellen tegenover de internationale vredesinspanningen. Zoals bekend heeft Kroatië onvoorwaardelijk ingestemd met het VN-vredesplan, maar stelt het tegelijkertijd dat de Kroatische soevereiniteit onmiddellijk en volledig over het hele Kroatische grondgebied dient te worden hersteld. Genscher benadrukte dat voor een oplossing van de Joegoslavische crisis handhaving van de mensenrechten en de rechten van minderheden, alsmede erkenning van de territoriale onschendbaarheid essentieel zijn. Hiermee onderschrijft hij enerzijds het streven van de Kroatische regering naar herstel van haar gezag en erkenning van haar soevereiniteit over de hele republiek, met inbegrip van de omstrede, door de JNA en Servische milities gecontroleerde gebieden. Anderzijds vormen zijn uitlatingen ook een aansporing aan Kroatië om de rechten van (Servische) minderheden te respecteren.

Internationale vredesinspanningen

De Veiligheidsraad van de VN heeft het afgelopen weekeinde unaniem ingestemd met resolutie 743, op grond waarvan een vredesmacht van 14.000 VN-militairen (UNPROFOR) zal worden gestationeerd in de omstrede delen van Kroatië. De missie wordt omschreven als "een operatie voor het scheppen van een vredes- en veiligheidstoestand die vereist is voor onderhandelingen over een definitieve oplossing van de Joegoslavische crisis". Het mandaat zal een jaar gelden, tenzij de Veiligheidsraad gedurende dat jaar anders besluit.

Op korte termijn zal een VN-delegatie trachten met de bij het conflict betrokken partijen overeenstemming te bereiken over de details met betrekking tot de legering van UNPROFOR, zoals de geografische afbakening van de legeringsgebieden. Er heerst zoals gemeld nog steeds onduidelijkheid over de exacte geografische grenzen van de Krajina, en derhalve over het beoogde stationeringsgebied van UNPROFOR.

Het afgelopen weekeinde heeft president Babic van de Krajina, de belangrijkste Servische enclave in Kroatië, zijn verzet tegen de komst van VN-vredestroepen naar Kroatië opgegeven en verklaard dat hij hen zal bijstaan in de uitvoering van hun taak. Hiermee komt Babic tegemoet aan de grote politieke druk, die met name door Servië en de JNA de laatste weken werd uitgeoefend om in te stemmen met het VN-vredesplan. Babic blijft zich echter verzetten tegen andere kernelementen van dit plan, met name de ontwapening van de (Servische) gewapende groeperingen in het kader van de volledige demilitarisering van de legeringsgebieden van de VN-vredesmacht. Babic ontsloeg zelfs het afgelopen weekeinde zijn minister van Binnenlandse Zaken, Martic. Deze had vorige week ingestemd met het VN-plan en in dat kader eenheden van zijn ministerie opgedragen een begin te maken met de ontwapening van militieën in de Krajina, een order die overigens genegeerd werd.

Ook resolutie 743 gaat uit van de volledige demilitarisering van de legeringsgebieden van UNPROFOR. Er is echter niet gespecificeerd in hoeverre de VN-macht het recht heeft om de ontwapening van de strijdgroepen te bewerkstelligen. Daarnaast bestaat er, zoals gemeld, onder JNA-bevelhebbers weerstand tegen de terugtrekking van het leger uit de Krajina, hetgeen ook onderdeel is van deze demilitarisering.

Volgens resolutie 743 zal het lokale gezag onder toezicht staan van UNPROFOR. Er bestaat echter nog grote onenigheid over de exacte bevoegdheden en samenstelling van dit gezag. De Kroatische regering heeft nog het afgelopen weekeinde de eis herhaald dat de Kroatische wetgeving in de legeringsgebieden van de VN-vredesmacht zal gelden. Babic stelde echter dat het besluit van stationering van UNPROFOR een erkenning inhoudt van de geldigheid van het rechtssysteem van de Krajina zoals dat door het Servische bestuur is ingevoerd. Hij verklaarde niet te zullen toelaten dat in het komende overleg over de voorwaarden van stationering alsnog wordt besloten tot invoering van de Kroatische wetgeving.

De VN-delegatie zal de Serviërs en Kroaten tevens verzoeken om bij te dragen in de kosten van de legering van de vredesmacht om de financiële last van de vredesoperatie voor de VN zo beperkt mogelijk te houden. De Kroatische minister van Buitenlandse Zaken Separovic heeft erop gewezen dat de beoogde legeringsgebieden grotendeels onder controle staan van de JNA en Servische strijdgroepen en dat zij in eerste instantie bijdragen zouden moeten leveren aan de huisvesting van UNPROFOR. Zo suggereerde hij dat VN-eenheden zouden kunnen worden ondergebracht in door de JNA te ontruimen kazernes. Volgens Separovic was Kroatië niet in staat om huisvesting te bieden, omdat met name in scholen en hotels reeds 700.000 vluchtelingen zijn ondergebracht.

Bosnië-Herzegovina

Het afgelopen weekeinde hebben de leiders van de drie dominante bevolkingsgroepen in Bosnië-Herzegovina (Moslims, Serviërs, Kroaten) onder auspiciën van de EG in Lissabon opnieuw overleg gevoerd over de politieke toekomst van de republiek. Daarbij zou zijn overeengekomen dat Bosnië-Herzegovina binnen zijn huidige grenzen blijft bestaan, maar dat een verregaande decentralisering van het gezag zal worden doorgevoerd. Bosnië-Herzegovina zou in dat kader worden opgesplitst in naar etnische lijnen gevormde kantons met een grote mate van autonomie. Na afloop van de gesprekken werd aangekondigd dat nog deze week verdere besprekingen zullen plaatsvinden tussen vertegenwoordigers van de drie bevolkingsgroepen.

Dit bericht is zeer opmerkelijk, omdat zowel de Serviërs als de Kroaten in Bosnië-Herzegovina de afgelopen weken in meerderheid de voorkeur leken te geven aan opsplitsing van de republiek in autonome gebieden die vervolgens

zelfstandig zouden kunnen beslissen over hun politieke toekomst, inclusief de eventuele aansluiting bij buurrepublieken. De Moslims daarentegen hebben zich tot op heden verzet tegen verlening van autonomie aan delen van de republiek.

Een aantal gemeenten in Bosnië-Herzegovina, waar het leeuwedeel van de Serviërs in deze republiek gevestigd is, heeft eind vorige week het voornemen bekend gemaakt om nog deze week over te gaan tot de oprichting van een Servische republiek. Deze proclamatie zou dan nog moeten voorafgaan aan het komend weekeinde te houden referendum dat de Bosnische regering heeft uitgeschreven om vast te stellen of het streven naar onafhankelijkheid voor Bosnië-Herzegovina in zijn huidige omvang de steun geniet van een meerderheid van de bevolking. Dit laatste is door de EG als voorwaarde gesteld voor diplomatieke erkenning van die onafhankelijkheid. De Serviërs, die het recht opeisen om deel te blijven uitmaken van het Joegoslavische (maar in feite Groot-Servische) staatsverband, hadden reeds aangekondigd het referendum te zullen boycotten.

Mogelijk is het genoemde principe-akkoord gesloten onder grote druk van de EG. Zo riep Genscher nog tijdens zijn bezoek aan Kroatië de Serviërs en Kroaten op af te zien van hun streven naar opdeling van Bosnië-Herzegovina. Ook is het denkbaar dat door de vertegenwoordigers van de Bosnische bevolking wordt ingezien dat de Moslims, Kroaten en Serviërs zodanig verspreid over de hele republiek wonen dat een volledige territoriale scheiding onmogelijk is. Als illustratie hiervan kan dienen dat in 1/3 van de gemeenten die dezer dagen de vorming van een Servische republiek aankondigden, sprake is van een Moslim-meerderheid.

Conclusie/vooruitzicht

De VN heeft besloten tot de stationering van een vredesmacht in Kroatië om daarmee de basis te leggen voor onderhandelingen over een politieke oplossing van de Joegoslavische crisis. Hoewel president Babic van de Krajina zijn verzet tegen de komst van deze macht heeft opgegeven, blijft op een aantal kardinale punten van het vredesplan onenigheid bestaan. Naar verwachting zal het bereiken van overeenstemming over de concrete voorwaarden voor stationering van de VN-vredesmacht nog moeizame vervolgonderhandelingen vergen.

De belangrijkste bevolkingsgroepen van Bosnië-Herzegovina lijken in beginsel in te stemmen met het behoud van de eenheid van de republiek in zijn huidige vorm, maar met een grote mate van decentralisatie. In hoeverre daarmee een escalatie van de etnische spanningen in deze republiek kan worden voorkomen, blijft onzeker.